

PROKURORŲ ETIKOS KOMISIJA

IŠVADA DĖL PROKURORO G. V. VEIKSMŲ

2017 m. gegužės 18 d. Nr. 1.6-11
Vilnius

Prokurorų etikos komisija (toliau – Komisija) 2017-05-12 posėdyje, dalyvaujant Komisijos pirmininkui Martynui Jovaišai, nariams Antanui Stepučinskui, Alvydui Benošiui, Gintautui Valickui, Irmai Zaikienei ir Aistei Žilinskienei, sekretoriaujant Gintarei Bliujienei, išnagrinėjusi 2017-04-11 Komisijoje gautą advokato G. D. (toliau – ir pareiškėjas) 2017-04-05 skundą dėl Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros prokuroro G. V. galimai neetiško elgesio,

n u s t a t ė:

2016-07-24 Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Ukmergės rajono policijos komisariate pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 145 straipsnio 1 dalį buvo pradėtas ir iki 2017-02-06 vyresniojo tyrėjo A. R. vykdytas ikiteisminis tyrimas, kurį organizavo ir jam vadovavo prokuroras G. V. Ikiteisminio tyrimo metu pranešimas apie įtarimą pagal BK 145 straipsnio 1 dalį buvo įteiktas R. B., o dėl nurodytos nusikalstamos veikos nukentėjusiais pripažinti R. J. (ji – ir civiline ieškove) ir L. P. 2017-01-24 vyresnysis tyrėjas A. R. surašė nukentėjusiųjų ir įtariamojo susitaikymo protokolus, o 2017-02-06 įtariamasis R. B. nukentėjusiajai R. J. atlygino neturtinę žalą. 2017-03-07 prokuroras, surašęs kaltinamąjį aktą, bylą perdavė nagrinėti Ukmergės rajono apylinkės teismui (toliau – teismas), kuris 2017-05-04 nuosprendžiu ją nutraukė kaltininkui susitaikius su nukentėjusiais (BK 38 str.).

Pareiškėjo vertinimu, prokuroras G. V. organizuodamas ir vadovaudamas ikiteisminiam tyrimui pažeidė Prokurorų etikos kodekse (toliau – Kodeksas) numatytus:

1) padomumo principo reikalavimą *iš anksto nežadėti jokių sprendimų, elgtis sąžiningai ir padoriai, savo pavyzdžiu formuoti nepriekaištingą prokuroro reputaciją, neatidėliojant pripažinti, atsiprašyti ir ištaisyti padarytas klaidas* (Kodekso 5.2.1 p.);

2) nešališkumo principo reikalavimą *su visais asmenimis elgtis vienodai nešališkai, nepaisant jų tautybės, socialinės kilmės ir padėties, lyties, rasinės ar etninės kilmės, kalbos, amžiaus, religinių įsitikinimų, politinių pažiūrų, seksualinių ar kitokių nuostatų* (Kodekso 5.3.1 p.); *nusišalinti nuo pareigos arba sprendimo priėmimo, kai yra pažeista psichologinė pusiausvyra arba tenka vertinti savo, šeimos narių ar kitų artimų asmenų interesus* (Kodekso 5.3.3 p.);

3) nepiktnaudžiavimo principo reikalavimą *neleisti savo elgesiu ar veikla susiformuoti nuomonei, kad prokuroras piktnaudžiauja suteiktais įgaliojimais, tarnybine padėtimi ar turi korupcinių interesų* (Kodekso 5.4.1 p.); *nesinaudoti tarnybine valdžia, siekiant paveikti kitų asmenų sprendimus, kai jie gali sukelti privačių ir viešųjų interesų konfliktą* (Kodekso 5.4.2 p.);

nesinaudoti, pažeidžiant teisės normas, valstybės, jos institucijų ar įstaigų, gyventojų ar juridinių asmenų nuosavybe tarnybos ir ne tarnybos reikalais (Kodekso 5.4.3 p.).

Nurodytų etikos principų galimą pažeidimą pareiškėjas grindė teigdamas, kad 2017-01-24 civilinė ieškovė R. J. su įtariamuoju R. B. susitarimą dėl žalos atlyginimo sudarė su prokuroro G. V. žinia. Su ja ir kitu nukentėjusiuoju L. P. tą pačią dieną buvo surašyti jų ir R. B. susitaikymo protokolai. Įtariamasis R. B. įsipareigojo iki 2017-02-07 R. J. atlyginti padarytą neturtinę žalą (2000 Eur). 2017-02-06 R. J. pasirašė pakvitavimą, kuriame nurodė, kad sutartą sumą iš R. B. gavo, jam pretenzijų neturi ir neturės, ir prašė nutraukti ikiteisminį tyrimą. Nepaisant įvykusio susitaikymo ir neturtinės žalos atlyginimo, 2017-02-06 R. B. buvo įteiktas patikslintas pranešimas apie įtarimą, o po apklausos vyresnysis tyrėjas A. R. jį informavo, kad prokuroro sprendimu susitaikymas (BK 38 str.) nebus taikomas, bus rašomas kaltinamasis aktas ir byla perduodama nagrinėti teismui.

Pareiškėjo teigimu, prokuroras akivaizdžiai nurodė, kad šioje situacijoje galimas šalių susitaikymas, todėl ikiteisminis tyrimas gali būti nutrauktas, ir tam pritarė. Sąžiningas prokuroras turėjo įspėti, kad susitaikymas negalimas, jeigu nėra visų tam reikalingų prielaidų. Nesąžiningu elgesiu prokuroras provokavo prisipažinimą dėl padarytos nusikalstamos veikos.

Pareiškėjo vertinimu, tyrimas ir jo pabaiga buvo nulemti ne objektyvaus aplinkybių vertinimo, bet siekio veikti šališkai, siekiant suklaidinti įtariamąjį (ir jo gynėją), kad dar iki ikiteisminio tyrimo pabaigos būtų atlygintos civiliniais ieškovais pripažintų asmenų pretenzijos, ir tuomet nedelsiant pabaigti ikiteisminį tyrimą. R. J. yra Ukmergės PK vyresniojo tyrėjo R. M. dukterėčia, todėl galima teigti, kad itin keistai atliekamą ikiteisminį tyrimą ir norą patraukti R. B. baudžiamojon atsakomybėn galima paaiškinti giminystės ryšiais bei jų panaudojimu netinkamai. Akivaizdu, kad prokuroras, pasinaudodamas tuo, kad R. B. savo kaltę pripažino, nurodė pastarajam, kad yra galimybė užbaigti procesą pastarąjį atleidžiant nuo baudžiamosios atsakomybės. Prokuroras, apgaudamas įtariamąjį ir jo gynėją dėl tyrimo nutraukimo BK 38 straipsnio pagrindu, sudarė sąlygas, kad įtariamasis R. B. savo noru ir kuo greičiau atlygintų žalą civilinei ieškovei R. J. Prokuroras, naudodamasis savo procesine galia ir turimais įgaliojimais, sukūrė iliuziją, kad žalos atlyginimas padės užbaigti procesą, nors akivaizdu, kad atleisti R. B. nuo baudžiamosios atsakomybės net nebuvo ketinama.

Pareiškėjas taip pat pažymi, kad neprašo patikrinti procesinių sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo, bet prašo įvertinti prokuroro G. V. galimai neetišką elgesį atsižvelgiant į prokuratūros 2017–2019 metų strateginio plano nuostatas daugiau ikiteisminių tyrimų užbaigti taikant kuo ekonomiškesnį procesą: pirmiausia prokuroras turi spręsti dėl ikiteisminio tyrimo nutraukimo nereabilituojančiais pagrindais, nesant šio pagrindo – spręsti dėl ikiteisminio tyrimo užbaigimo pareiškimu dėl teismo baudžiamojo įsakymo, nesant šio pagrindo – spręsti dėl ikiteisminio tyrimo užbaigimo pareiškimu dėl bylos nagrinėjimo pagreitinto proceso tvarka, nesant šio pagrindo – spręsti dėl kaltinamojo akto surašymo.

Sprendama dėl advokato G. D. skundo Komisija susipažino su baudžiamosios bylos dokumentais (ar jų kopijomis), aukštesniojo prokuroro atlikto patikrinimo rezultatais, teismo nutartimi, nuosprendžiu bylą nutraukti, vyresniojo tyrėjo A. R. paaiškinimu, prokuroro G. V. paaiškinimu raštu ir žodžiu (Komisijos posėdyje), pareiškėjo pareiškimo nagrinėjimo medžiaga ir rezultatais.

Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 41 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Komisija šio įstatymo ir generalinio prokuroro nustatyta tvarka nagrinėja prokurorų padarytus įstatymų pažeidimus, tarnybinius nusizengimus, prokuroro vardą žeminančius poelgius, taip pat kitus Prokurorų etikos kodekso pažeidimus. Vadovaudamasi šia įstatymo nuostata Komisija nevertina prokuroro G. V. proceso sprendimo perduoti kaltinamąjį aktą su byla nagrinėti teismui atitikties prokuratūros 2017–2019 metų strateginiam planui požiūriu.

Komisija konstatuoja, kad nei aukštesnysis prokuroras, išnagrinėjęs pareiškėjo prašymą pavesti ikiteisminį tyrimą atlikti kitai apylinkės prokuratūrai, kuris buvo grindžiamas iš esmės tomis pačiomis aplinkybėmis ir motyvais kaip ir Komisijos nagrinėjamas skundas, nei Generalinės prokuratūros Vidaus tyrimų skyriaus (toliau – VTS) prokuroras, išnagrinėjęs pareiškėjo pareiškimą, kuriuo, be kita ko, prašoma ir pradėti ikiteisminį tyrimą dėl dokumento suklastojimo ir piktnaudžiavimo tarnyba, nei Vilniaus miesto apylinkės teismas, išnagrinėjęs pareiškėjo skundą dėl VTS prokuroro nutarimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, nei teismas, išnagrinėjęs baudžiamąją bylą, nenustatė, kad ikiteisminį tyrimą atlikęs pareigūnas ir jo procesinę veiklą kontroliavęs prokuroras pažeidė įstatymą ar atliko veiksmus, turinčius tarnybinio nusižengimo požymių.

Aukštesniojo prokuroro vertinimu, pareiškėjo 2017-02-10 prašyme nurodytas Ukmergės teisėsaugos institucijose dirbančių nukentėjusiųjų artimųjų galimas poveikis ikiteisminiam tyrimui paremtas tik prielaidomis. Pareiškėjas dalyvavo visose R. B. apklausose ir turėjo galimybę pats užtikrinti įtariamojo teises. Ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir prokuroro šališkumas iš esmės pasireiškė tuo, kad R. B. netaikyta BK 38 straipsnyje numatyta galimybė nutraukti ikiteisminį tyrimą. Susipažinęs su ikiteisminio tyrimo medžiaga, aukštesnysis prokuroras pritarė prokuroro pozicijai dėl galimybės taikyti BK 38 straipsnį, nes įtariamojo pozicija dėl prisipažinimo padarius nusikalstamą veiką kelia abejonių. Prokuroro šališkumo ar kitų priežasčių, dėl kurių jis negalėtų vadovauti ikiteisminiam tyrimui, nenustatyta.

2017-05-04 nutartimi atmesdamas pareiškėjo pareikštą nušalinimą prokurorui teismas taip pat nurodė, kad byloje prokuroras turi teisę priimti savo kompetencijos ribų neviršijančius procesinius sprendimus.

Vyresnysis tyrėjas A. R. paaiškinime nurodė, kad ikiteisminio tyrimo metu įtariamasis R. B. neprisipažino padaręs nusikalstamą veiką, apklausų ir akistatų metu bei įvairiuose prašymuose ir skunduose dėstė iš esmės tyrimą klaidinančias ir prieštaringas įvykio aplinkybes. Kai jis tyrimo pabaigoje įtariamąjį ir jo gynėją advokatą G. D. informavo apie bylos perdavimą teismui su kaltinamuoju aktu, R. B. pareiškė norą taikytis su nukentėjusiais ir susitarė su jais dėl žalos atlyginimo. Jis informavo tyrimą kontroliuojantį prokurorą G. V. apie tai, kad nukentėjusieji ir įtariamasis R. B. susitaikė. 2017-02-06 įtariamajam R. B. buvo pareikštas galutinis įtarimas ir tada jis parodė, kad sutinka su pareikštu įtarimu ir patvirtina anksčiau duotus parodymus. Prokuroras G. V. nurodė, kad sprendimą dėl tyrimo užbaigimo priims, kai bus atlikta papildoma įtariamojo R. B. apklausa. Jos metu įtariamasis R. B., nors ir vėl pareiškė, jog visiškai sutinka su pareikštu įtarimu, tačiau nepatvirtino jam pareikštame pranešime apie įtarimą nurodytų įvykio aplinkybių. Kai 2017-02-14 įtariamasis R. B. ir jo gynėjas advokatas G. D. susipažinimo su bylos medžiaga, advokatas pagrasino, kad kreipsis į etikos komisiją, nes neva buvo apgautas dėl ITB nenutraukimo BK 38 straipsnio tvarka.

Prokuroras G. V. paaiškinime nurodė, kad ikiteisminio tyrimo metu advokatas G. D. telefonu jo klausė dėl galimybės ikiteisminį tyrimą nutraukti kaltininkui ir nukentėjusiajam susitaikius. Prokuroro teigimu, įtariamasis R. B. savo kaltės nepripažino, nors duomenų visuma patvirtino, kad jo parodymai neatitinka tikrovės. Prokuroras advokatui pasakęs, kad *jeigu yra visos BK 38 straipsnyje numatytos sąlygos ir nėra kokių nors kitokių teisinių kliūčių, tai iš esmės neprieštarauja BK 38 straipsnio nuostatų taikymui, neturi jokių piktumų ir asmeniškumų, tačiau svarbiausia, kad įtariamasis pripažintų savo kaltę, o nukentėjusysis sutiktų taikytis. Nereikia prisipažinimo dėl prisipažinimo, reikia, kad įtariamasis sakytų tiesą.* Po šio telefoninio pokalbio advokato iniciatyva buvo organizuojami ir surašomi dokumentai, patvirtinantys, kad įtariamasis R. B. susitaikė su nukentėjusiais.

Prokuroras nesutinka su advokato skundo teiginiu, kad su prokuroro žinia buvo sudarytas susitarimas tarp įtariamojo ir nukentėjusiosios dėl žalos atlyginimo. Prokuroras paaiškino, kad įtariamasis ir nukentėjusioji R. J. patys susitarė dėl žalos dydžio ir jos atlyginimo sąlygų. Į jų tarimąsi jis nesikišęs. Jis asmeniškai nepažįstas ir niekada nebuvo matęs R. B., R. J., L. P. ar A. M. ir su jais nesitaręs jokiais klausimais.

Komisijos vertinimu, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, nėra pagrindo teigti, kad prokuroro G. V. paaiškinimas pareiškėjui (įtariamojo gynėjui advokatai) dėl BK 38 straipsnio taikymo pagrindų ir sąlygų yra tolygus pažadui priimti konkretų sprendimą. Komisija pritaria aukštesniojo prokuroro vertinimui, kad pareiškėjo įtarimas, jog ikiteisminio tyrimo eigai ir proceso sprendimams įtakos galėjo turėti tam tikri proceso dalyvių ir tyrime nedalyvaujančių pareigūnų giminystės ryšiai, yra nepagrįstas.

Remdamasi tyrimo metu nustatytomis aplinkybėmis Komisija pabrėžia, kad bendraudami su proceso šalimis ir kitais asmenimis prokurorai turi atsižvelgti į tai, kad visais atvejais jie privalo užtikrinti prokurorų etikos principų laikymąsi, veikti dalykiškai ir profesionaliai, mintis reikšti apgalvotai ir kiek įmanoma aiškiau, vengiant frazių ar žodžių, kurie gali būti suprasti nevienareikšmiškai. Į tai atkreiptinas ir prokuroro G. V. dėmesys.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 41 straipsnio 3 dalimi, Prokurorų etikos komisijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2012 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. I-16 „Dėl Prokurorų etikos komisijos nuostatų patvirtinimo“, 43.1 papunkčiu, Komisija

k o n s t a t u o j a:

Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros prokuroras G. V. nepadarė įstatymo pažeidimo, tarnybinio nusižengimo, prokuroro vardą žeminančio poelgio ar kito Prokurorų etikos kodekso pažeidimo.

Komisijos pirmininkas

Martynas Jovaiša